

STRUCTURA PUTERII REVOLUTIONARE ROMÂNESTI DIN TRANSILVANIA ÎN TOAMNA ANULUI 1918

VIRGIL OGĂȘANU

Consiliul Național Român Central, creat la 31 octombrie 1918, pe bază de paritate din reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Social Democrat avea să preia puterea administrativă și militară în Transilvania, Crișana, Maramureș și Banat și să pregătească actul Marii Uniri de la Alba Iulia.

C.N.R.C., având sediul la Arad, exercita practic funcțiile unui organ suprem al revoluției naționale românești, reprezentând o adevărată autoritate statală, investită cu puteri depline în organizarea și conducerea activității de eliberare națională și unire a românilor ardeleni cu vechea Românie.

În calitate de for politic suprem al revoluției naționale a românilor și de organ guvernamental, C.N.R.C. era organizat la nivel central în 12 secții¹:

- I. Secția prezidială, însărcinată cu organizarea, statistica și rezoluirea afacerilor curente. Era condusă de dr. Ștefan Ciceo Pop, membru al Consiliului Național Român.
- II. Secția justițiară, însărcinată cu adunarea datelor despre atrocitățile comise în comunele românești, cercetarea jafurilor și transgresiunilor săvârșite.
- III. Secția culturală, însărcinată cu adunarea datelor despre oprimarea învățământului public și pregătirea reformelor pe acest teren.
- IV. Secția sanitară, însărcinată cu adunarea datelor statistice despre instituțiile sanitare etc.
- V. Secția economică, însărcinată cu asigurarea alimentării și pregătirea reformei agrare.
- VI. Secția comercială și industrială, însărcinată cu pregătirea reformei comerțului prin organizarea tovărășiilor.
- VII. Secția financiară, însărcinată cu afacerile și reformele financiare.
- VIII. Secția de comunicație, însărcinată cu afacerile căilor ferate, poștă, telegraf și telefon.

1. *Românul* an VII, nr.14, din 16/26 noiembrie 1918.

- IX. Secția de siguranță, însărcinată cu organizarea gardelor naționale.
- X. Secția de externe, însărcinată cu susținerea legăturii cu reprezentanții C.N.R. la statele și națiunile celelalte și va aduna datele despre conferința de pace.
- XI. Biroul de presă, însărcinată cu informarea ziarelor românești și din străinătate și a publicității.
- XII. Cancelaria centrală, poartă cărțile de exhibit și expedit, păstrează arhiva și biblioteca.

Ca organe din afară (locale) se menționează:

I. Consiliile comitatense (județene) organizate pe secții în reședințele vechilor comitate.

II. Consiliile comunale care se aleg prin vot universal.

De observat că pentru rezolvarea problemelor complexe și ținerea legăturilor cu comitatele, consiliile și gardele comitatense erau obligate să trimită reprezentanți (esmiși) din rândul intelectualilor și ofițerilor de încredere care activau în secțiile C.N.R.C. Arad sau erau orientați, instruiți și retrimiși în cadrul comitatelor.

Se făcea apel la toți intelectualii, îndeosebi la cei cu pregătiri sociale de a veni la Arad pentru a alcătui câte un senat care se va ocupa cu afacerile curente în cadrul secțiilor înființate.

În calitate de secretari ai C.N.R.C. erau nominalizați: dr. Sever Miclea, dr. George Crișan și dr. Petru Groza.

C.N.R.C., constituit pe baza dreptului de autodeterminare a națiunii române, ca organ de guvernământ, a dirijat întreaga acțiune de "organizare a vieții politico-administrative" pe teritoriul Transilvaniei ceea ce s-a realizat prin crearea la nivelul comitatelor (județelor) a Consiliilor naționale comitatense. La rândul lor aceste consilii au îndrumat direct crearea consiliilor naționale comunale și cercuale.

Concomitent au fost organizate gărzile naționale militare și civile, aflate sub îndrumarea nemijlocită a consiliilor naționale.

În cadrul structurii organizatorice exista un raport de subordonare între C.N.R.C. și consiliile și gărzile naționale locale.

De observat că o serie de reprezentanți ai consiliilor și gărzilor naționale comitatense desfășurau o activitate concretă într-una din secțiile C.N.R.C. de unde țineau direct legătura cu consiliile naționale comitatense ai căror esmiși (reprezentanți) erau.

La Arad esmișii erau orientați, instruiți și retrimiși pentru a completa organizarea comitatelor ("Glasul Ardealului" an I, nr. 16 din 16/29 noiembrie 1918).

C.N.R.C. a asigurat o coordonare unitară luptei pentru organizarea politică și militară a românilor din Transilvania. Dovedind fermitate încă de la 12 noiembrie 1918, după ce constatase că la Cluj se încerca sub conducerea dr. Amos Francu să se organizeze un nou centru conducător a luptei românilor din Transilvania, a revenit asupra necesității de a se respecta unitatea de acțiune și a

ordonat ca organizarea politică și militară să continue a se dezvolta exclusiv pe principiul teritorial al comitatelor. C.N.R.C. atrăgea atenția printr-un comunicat special ca "nici un consiliu comitatens, nici vreo persoană singuratică nu are dreptul de a organiza garde naționale ori organe administrative de sine stătătoare unitare pe teritoriul mai multor comitate. Numai în mod excepțional și din motive temeinice se admiteau abateri de la acest principiu și numai cu asentimentul său"².

Până la crearea Consiliului Dirigent, C.N.R.C. a fost considerat supremul și unicul organ politic al națiunii române din Transilvania și Ungaria.

În diferitele sale acte și manifeste C.N.R.C. a precizat că "nu este subordonat" nici unui alt organ politic și este liber și independent, având o înaltă misiune istorică de a conduce lupta națională a românilor din Transilvania și Ungaria spre dobândirea libertății lor naționale și făurirea statului național unitar român. În numele acestor țeluri el era dispus să trateze cu alte organe similare, precum era Consiliul Național Maghiar și chiar să coopereze în condițiile egalității și respectului reciproc. Într-un document se preciza: "Noi avem astăzi un singur punct fix: Consiliul Național Român, singurul for competent după care, trebuie să se orienteze întreaga suflare românească"³.

Autoritatea C.N.R.C. sporea pe măsură ce organizarea consiliilor și a gărzilor naționale lua amploare, sub conducerea lor teritoriul Transilvaniei trecând practic în mâinile poporului.

C.N.R.C. se bucura de recunoașterea și încrederea reprezentanților bisericilor românești. Astfel încă în ziua de 1 noiembrie, episcopul Caransebeșului Miron Cristea, într-o adresă către C.N.R.C., scria: "Războiul mondial a scos la iveală principiul social atât de creștinesc că fiecare popor are pe viitor dreptul de a dispune liber asupra sorții sale... În consecință declarăm că recunoaștem marele Consiliul Național Român de reprezentantul și emanatorul politic al națiunii române din Transilvania și Ungaria și ne supunem întru-toate hotărârilor acestui consiliu"⁴.

De asemenea episcopul greco-catolic din Oradea Mare, Demetrius Radu declara: "În politica românească principiul regulator pentru episcopii români din Ungaria și Transilvania a fost acela că facerea și conducerea politicii militante cade în sfera de activitate a partidului și respectiv a Comitetului Național Român. Principiul acesta a fost recunoscut ca normal din partea noastră și cu ocazia conferinței Comitetului Național ținut la Oradea în 12 noiembrie a.c."⁵.

În aceste condiții de sprijin unanim din partea populației românești din Transilvania, C.N.R.C. a fost recunoscut ca organ politic reprezentativ al românilor de către organele care reprezentau celelalte naționalități cât și de guvernul ungar.

2. *Românul* an VII, nr. 3 din 12 noiembrie 1918.

3. *Drapelul* din 20 octombrie / 2 noiembrie 1918.

4. Arh. Mitropoliei Timișoara, *Fond Episcopia Caransebeș*, act 19.

5. Arhivele Naționale Blaj, *Fond Mitropolia Blajului*, doc. 2/1918.

"Acest Consiliu - se spunea într-un document al vremii, recunoscut nu numai de puterile mari ale lumii, ci și de guvernul ungar ca factor neatârnat, este cel mai înalt și singurul for politic al națiunii noastre..."⁶.

x x x

Constituirea C.N.R.C. a fost semnalul începerii unei vaste activități de organizare a revoluției românilor din Transilvania, Crișana, Maramureș și Banat, care și-au creat propriile organe conducătoare prin formarea Consiliilor naționale comitense (județene) și comunale, constituite în toate reședințele comitatelor locuite de români și apoi în orașele și satele fiecărui comitat. Primele, ca organe ajutătoare ale C.N.R.C. iar celelalte ca secții ale Consiliilor naționale comitatense.

La Sibiu, la o zi după constituirea C.N.R.C. s-a creat un Comitet de 10 membri, sub conducerea căreia și a Sfatului militar al legiunii române s-au creat la sate "Sfaturi naționale comunale și cete de gardiști români".

Crearea Consiliilor naționale comitatense s-a realizat însă cu precădere în urma Manifestului lansat la 3 noiembrie 1918 de către Partidul Național Român, intitulat "Spre orientare", în care se cerea ca în fiecare comitat să se constituie un Consiliu național român comitatens, afiliat C.N.R.C.⁷

Formarea consiliilor naționale comitatense, cunoscute și sub numele de Sfaturi ori Senate Județene s-a realizat și din inițiativa proprie a populației românești, aflată în plină efervescență revoluționară.

În multe cazuri Consiliile naționale locale au apărut odată cu dizolvarea sau înlăturarea vechilor organe administrative în localitățile respective, imediat după Declarația de independență de la Oradea. Un raport al C.N.R. din Năsăud, referindu-se la momentul formării și începutul activității sale scria: "Duminică în 3 noiembrie... s-au adunat fruntași și poporul la casa comunală, s-au constituit în Comitet național; a declarat spontan și unanim suspendarea imediată a organelor administrative ungurești, a prim - pretorului Czirijek-Laszlo, a primarului și a notarului și a luat fără amânare măsurile necesare pentru restabilirea ordinii. S-a dezarmat Jandarmeria și cu armele acvitate de la aceea și de la podul de finenți s-a improvisat o gardă națională de circa 30 feciori, aproape toți fosti soldati"⁸.

Reprezentanții statului ungar au întreprins multe încercări de a menține cu orice preț configurația teritorială a vechiului stat maghiar. Astfel de tendințe au existat atât pe plan central, unde guvernul Karolyi se străduia să obțină o recunoaștere internațională a integrității Ungariei cât și pe plan local în Transilvania unde organizațiile politice maghiare au încercat să creeze cadre organizatorice în care incluzând și reprezentanții populației românești să poată stăvili revoluția de eliberare națională a românilor și lupta pentru înfăptuirea

6. Arh. Muzeului Unirii din Alba Iulia, doc. 2123.

7. Arhiv. Naționale, Buc. *Fond CNR*, Cluj, dos. 1/1918.

8. Arhivele Naționale, Buc, *Fond C.N.R.* Năsăud, f. 2.

unității statului sau național. Astfel, la Brașov și în Țara Bârsei s-a încercat crearea unui Consiliu Național Județean sub prezidenția vicecomitelui L. Servatius, al cărui prim act oficial a fost o declarație de respectare și de apărare a integrității Ungariei, de sprijinire a noului guvern ungar condus de Karoly Mihaly.

Declarația n-a întrunit adevăratele reprezentanți ai populației românești care s-au pronunțat împotriva ei și pentru principiile expuse de către reprezentantul P.N.R. în parlamentul din Budapesta la 18 octombrie 1918⁹.

Aceste încercări întâlnite și în alte localități au fost dejucate rapid de forța revoluției naționale românești.

Începutul organizării revoluției naționale în Cluj a fost marcat de acțiunea ofițerilor români din garnizoană, care au refuzat să depună jurământul de credință Consiliului național maghiar. Printr-o delegație condusă de Amos Francu, ei au declarat "că nu pot să jure credință decât unui Consiliu național român".

Pornind de la principiile expuse în declarația P.N.R. prezentată în parlamentul ungar, adunarea de la Cluj a reafirmat necesitatea respectării principiilor "libertății naționale, a egalității desăvârșite și a frăției veșnice", pe care poporul român se obliga a le respecta. Adunarea a creat un organ conducător al mișcării naționale, intitulat Senatul național român alcătuit din două secții, una civilă și una militară, subordonându-se C.N.R.C. din Arad. Era compus din 100 de membri și urma a se întregi cu câte un delegat al suborganizațiilor din provincie. În fruntea senatului a fost ales un comitet, având ca președinte pe Dr. Amos Francu, doi vicepreședinți Ioan Pop și dr. Emil Hațeganu, doi notari căpitani Valentin Poruțiu și dr. Augustin Pordea și alți opt membri. Acest organ ales însă, deși formal s-a subordonat și declara că-și va desfășura activitatea pe baza programului acestuia urmărind organizarea civilă și militară a populației, a formulat de la început "dreptul de organizare centrala pe întreg Ardealul", constituindu-se ca a doua forță politică și un al doilea centru organizator al revoluției naționale, paralel cu cel de la Arad. În manifestele și ordonanțele sale Senatul național din Cluj se intitula "organul suprem al organizațiilor românești din Transilvania"¹⁰ aceasta a fost de natură a produce o anumită confuzie cu privire la forul conducător al revoluției.

C.N.R.C. a sesizat din timp pericolul cel reprezenta o asemenea acțiune și în ziua de 3/12 noiembrie 1918 în coloanele ziarului "Românul" a anunțat că "acest Senat național nu poate avea drept de dispoziție, decât numai pe teritoriul comitatului Cluj și numai atât într-un cât dispozițiunile sale vor fi în consonanță cu C.N.R.C. din Arad"¹¹.

Apreciind acțiunea condusă de dr. Amos Francu ca un serios pericol pentru unitatea luptei naționale a românilor, C.N.R.C. a dezaprobat activitatea acestuia

9. *Gazeta Transilvaniei* an LXXXI, din 2 noiembrie 1918.

10. Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, *Fond C.N.R./1918*, dos. Blaj, f. 36.

11. *Românul* an VII, nr. 3 /12 noiembrie 1918.

și i-a destituit din funcția de președinte a Senatului național pe care a preluat-o dr. Emil Hațeganu. Organul avea să se numească "Consiliul național român din Cluj și comitatul Cojocna" restrângându-și atribuțiile la acelea ale unui organ politic județean subordonat C.N.R.C.

La baza constituirii Consiliilor naționale comitatense și apoi a celor comunale a stat ideea respectării unor principii democratice largi, astfel că în aceste organe au fost aleși cei care s-au distins de-a lungul anilor în lupta pentru menținerea ființei naționale a românilor și apărarea drepturilor lor naționale.

Atribuțiile Consiliilor comitatense de realizare în fapt a directivelor C.N.R.C. de la Arad erau multiple și necesitau a fi realizate într-un ritm rapid datorită procesului revoluționar.

În Manifestul Spre Orientare semnat de Teodor Mihali, președintele C.N.R. se spunea: "Fiecare Consiliu național român comitatens să înființeze de urgență în toate comunele comitatului secții comunale ale Consiliului național român comitatens"¹².

Înființarea Consiliilor naționale s-a realizat în etape. Cele mai multe au fost create la începutul lunii noiembrie, apoi în a doua jumătate a lunii noiembrie, în plină activitate pentru pregătirea Adunării naționale de la Alba Iulia. Ultima etapă se circumscrie în timp după hotărârea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia de unire a Transilvaniei cu România, când se constituie și consiliile naționale cercuale ca verigă de legătură între Consiliile naționale comitatense și cele comunale, desăvârșindu-se astfel procesul de organizare politică și administrativă a românilor din Transilvania.

Consiliile naționale locale au fost create ca organe populare alese în cadrul unor mari adunări, cu participarea tuturor locuitorilor din rândul cărora se detașau intelectualii, de regulă conducători ai mișcării revoluționare. Adunările de alegere a consiliilor naționale au fost prilejuri importante de afirmare a principiului de liberă dispunere a națiunii române și se încheiau cu jurământul de credință față de C.N.R.C., în sunetele vibrante ale cântecelor: Deșteaptă-te Române!, Pe-al nostru steag e scris unire și Trei Culori.

Semnificativ este conținutul jurământului: "Eu ... jur atotputernicului Dumnezeu cum că întru-toate voi fi cu credință și supunere Consiliului Național Român din Ungaria și Transilvania, care este supremul for al națiunii române din Ungaria și Transilvania. Conștient de datoriile ce ne impun vremurile istorice de azi, jur ca în toate manifestările vieții mele voi fi fiu credincios națiunii unitare române și nu voi ridica mâna mea asupra fraților mei locuiască pe orice fel de teritoriu politic. Așa să-mi ajute Dumnezeu"¹³.

În comitatul Bihor printr-un ordin al Consiliului național român se cerea să se creeze ca organe conducătoare "senate populare" care să aibă în componența

12. Arhivele Naționale, București, *Fond CNR. Cluj*, dos 1/1918, f. 4.

13. Arh. Naționale, Buc, *Fond C.N.R.. Caransebeș*, dos. 96/1918, f. 3-4.

lor "numărul îndoi de la membrii antistiei comunale" iar apoi din sânul acestor senatate să se aleagă "comitete executive de control care să controleze activitatea administrației românești"¹⁴. Practic în fiecare comună au fost create mai întâi comitete de încredere, formate din câte cinci persoane, iar apoi s-a trecut, după indicațiile lui Aurel Lazăr, la constituirea în fiecare comună a unui sfat național din câte 18 - 20 membri care depuneau jurământul de credință C.N.R.

Un manifest al Consiliului Național Român din orasul și comitatul Sibiu subliniază faptul că "în unele comune oamenii, voind să rupă cu trecutul și să înceapă o viață nouă au delăturat de la cârmă pe slujbași de până acum, mai cu seamă pe notari... Unii din acești slujbași au fost depărtați cu puterea din locurile lor, alții văzând pornirea îndreptată împotriva lor și-au părăsit slujba de bună voie, rămânând astfel comunele fără nici o conducere"¹⁵.

Dezarmarea unităților locale de jandarmi s-a înscris pe aceeași linie a activității Consiliilor naționale de desființare și înlăturare a aparatului de stat Austro-Ungar prin forță coercitivă.

Consiliile naționale, organe politico-administrative din momentul creării lor au preluat conducerea tuturor instituțiilor existente în raza lor de activitate: bănci, poștă, cale ferată, spitale și în unele locuri chiar judecătoria în situațiile în care colaborarea cu autoritățile ungurești devenea imposibilă.

În general, Consiliile naționale românești s-au impus foarte repede în fața autorităților ungurești, reușind să-i subordoneze pe reprezentanții care au mai rămas la posturile lor după preluarea puterii pe întreg teritoriul Transilvaniei¹⁶.

Animate de ideea obținerii libertății naționale și a unirii cu România, Consiliile naționale românești au dovedit ca sunt adevărate forțe organizatorice capabile să preia și să dirijeze întreaga viață economică, politică și administrativă a localităților și ținuturilor respective.

În atenția Consiliilor naționale românești au stat și problemele agrară, sanitară și combaterea propagandei și agitației ungurești împotriva unirii tuturor românilor.

Consiliul național român din Oradea Mare și Bihor, într-un raport al său scria că a făcut tot posibilul pentru contrabalansarea agitației antinaționale folosind în acest scop editarea broșurii "Către poporul român", ziarul "Tribuna Bihorului" și prin adunările populare¹⁷.

În cadrul activității de propagandă un rol deosebit a avut presa. În cursul lunii noiembrie se editează o serie de ziare ca organe ale Consiliilor naționale ca: "Românul", "Glasul Ardealului", "Tribuna Sibiului", "Voința Neamului", "Tribuna Bihorului", care au fost mijloace de menținere a legăturii organelor po-

14. *Glasul Ardealului*, an I, nr. 4 din 14 noiembrie 1918.

15. Arh. Naționale Sibiu, *Fond C.N.R.* act. 15/1918.

16. Arh. M.A.N. *Fond M.C.G.* dos. 27/1918, f. 680.

17. Arh. M.Ap.N. *Fond MCG*, dos. 32/1918-1919, f. 556.

litico - administrative cu populația. De asemenea presa a dezbătut principiile autodeterminării și ale democrației americane wilsoniene, exprimând năzuințele poporului român de a-și desăvârși unitatea națională statală.

De observat că pe lângă unele Consilii naționale, ca cel de la Oradea - Bihor au fost create comisii de propagandă și chiar "camere mixte de propagandă" menite a preîntâmpina acțiunile propagandistice ale autorităților de la Budapesta. Aceste comisii s-au preocupat de editarea unor organe de presă, manifeste și broșuri în care se prezenta cursul evenimentelor și justetea revendicărilor naționale ale populației românești.

Un aport deosebit l-au adus forurile bisericești care au explicat masei largi de credincioși revendicările legitime ale poporului român ce au propovăduit "unirea popoarelor prin dragoste, libertate, egalitate și frățietate"¹⁸.

În realizarea multor probleme ridicate de cursul evenimentelor revoluționare, Consiliile naționale române au colaborat cu organele politice și militare create din rândurile populației maghiare, germane și sârbești, în special pentru menținerea ordinii, combaterea elementelor iresponsabile, organizarea aprovizionării și distribuirea ajutoarelor de război. Rod al colaborării între cele două Consilii naționale din Oradea Bihor s-a constituit o comisie mixtă permanentă pentru investigarea neorânduiriilor, condusă de o singură dorință, descoperirea adevărată a faptelor, lăsând în seama consiliilor respective ca, pe temeiul datelor de investigare, să-și facă concluziile juridice și politice"¹⁹.

Documentele vremii reflectă activitatea de colaborare. Astfel, într-un raport se relatea: "Consiliul național român comitatens din Oradea Mare, constituit deodată cu Consiliul național maghiar la izbucnirea revoluției au conlucrat în deplin acord pentru restabilirea siguranței publice și economice prin înfăptuirea gardelor și alegerea sfaturilor satești. Chestiile de ordinea siguranței publice și economice s-au dezbătut în ședințe mixte, executând fiecare consiliu hotărârile aduse prin organele sale. Înțelesul era să se respecte reciproc dreptul de liberă dispunere națională a fiecărei națiuni în circumscripția comunelor sale și cu eliminarea politicii. Înțelegerea aceasta a dat bune rezultate la început. Gardele dețineau o ordine exemplară în comunele rurale, iar Sfaturile satești îngrijau conștiincios de treburile economice. Tot omul era la locul său"²⁰.

Consiliile naționale române și-au câștigat autoritatea deplină prin aportul deosebit adus la victoria revoluției, organizarea noului aparat de stat românesc și apărarea populației în fața nelegiuirilor comise de elemente iresponsabile. Consiliile naționale românești, ca organe ale puterii național - revoluționare au desfășurat o intensă activitate pentru menținerea unei situații calme menite a evita ciocnirile și vărsările de sânge, pentru realizarea pe cale pașnică a obiectivelor urmărite.

18. Arh. Naționale Blaj, *Fond Mitropolia Blajului*, doc. 5724/1918.

19. Arh. M.Ap.N., *Fond M.C.G.*, dos. 32, 1918-1919, f. 408.

20. Arh. M.Ap.N., *Fond M.C.G.*, dos. 32/1918-1919, f. 296.

Protocoloalele de constituire ale Consiliilor naționale românești locale înscrisau hotărârea unanimă a românilor de a considera C.N.R.C. ca singura instituție investită până la 1 decembrie 1918, cu puterea de a reprezenta interesele lor. Aceste acte (protocoloale) au conferit C.N.R.C. - o putere populară cu o valoare de excepție.

În procesul formării Consiliilor și a gărzilor naționale, comunale ca și a celor cercuale au fost întocmite documente, fiind respectate proceduri de drept administrativ. C.N.R.C. a fost investit cu dreptul și puterea de a acționa în numele românilor din diverse localități care au participat la constituirea consiliilor și gărzilor naționale²¹.

x x x

Pentru a-și îndeplini misiunea, C.N.R.C. înființează organizația militară Centrală, Consiliul Militar Național Român, for superior, însoțit cu asigurarea ordinii și a liniștii, a vieții și a bunurilor oamenilor. Consiliul Militar Național Român, la rândul său, avea în subordine gărzi naționale în toate județele, orașele, comunele și satele.

Cel dintâi consiliu militar național ia ființă la Timișoara în ziua de 31 octombrie, sub președinția lui Aurel Cosma, subordonat C.N.R.C.. Consiliul Național Militar din Arad ia ființă în ziua de 1 noiembrie și va deveni forul suprem al organizațiilor militare românești din Transilvania.

Gărzile Naționale, numite și legiuni, ca cea de la Cluj și Sibiu, ca organe executive ale consiliilor naționale, se constituie concomitent cu acestea și subordonate acestora.

După 7 noiembrie, când C.N.R.C. a hotărât înființarea de gărzi naționale românești în toate teritoriile locuite de români, ritmul organizării acestora este foarte alert. Apelul lui Ștefan Cicio Pop adresat națiunii române, prin care se anunță dezlegarea ostașilor români de jurământul față de împărat, deci, dreptul de a se înscrie în Sfatul Militar Național Român (Garda Națională Română) a constituit momentul hotărâtor în generalizarea organizației militare.

La festivitatea de înființare a consiliului Gărzii Naționale din 11 noiembrie a fost prezent Ștefan Cicio Pop, ca reprezentant al consiliului Național Român Central. Acesta, în cuvântarea sa, trasa rosturile organizațiilor militare românești, restabilirea și susținerea ordinii.

În fiecare județ se constituie un comandament suprem căruia îi erau subordonate secțiunile din cercuri și acestora gărzile comunale. Adunările de constituire a gărzilor naționale românești se încheiau cu jurământul acestora, prestat în fața adunării sau alteori în cadrul unui Te Deum, mai ales în centre bisericești, cum a fost Blajul. În fața tricolorului aplecat, cu mâna pe inimă sau ridicând trei degete în aer, se depunea următorul jurământ de credință nestrămutată față de Consiliul Național Român.

21. Marcel Stirban, *Civilizația medievală și modernă românească, Consiliile naționale românești din toamna și iarna anului 1918 ca forme de solidaritate națională*. Cluj Napoca, Ed. Dacia, 1985.

"Conștiu de datoriile ce ne impun vremurile istorice de azi, jur că în toate manifestările vieții mele voi fi fiu credincios națiunii unitare române și nu voi ridica mâna mea asupra fraților mei, locuiesc pe orice fel de teritoriu politic. Așa să-mi ajute Dumnezeu". Această formulă generală a suferit adaptări la realitățile locale.

Comandamentul suprem al gărzilor naționale era Comanda gărzii naționale române din Arad, formată din maiorul Alexandru Vlad, comandant; lt. Romul Rîmbas, adjutant; lt. Cornel Albu, secretar și căpitan Vasile Avrănescu, lt. Aurel Raicu și slt. Sabin Mladin, referenți prezidiali, la care se mai adăugau alte 12 referenți (strategi, economici, justițieri, sanitari, de legătură și sufletești).

Comandei din Arad îi erau supuse gărzile naționale județene, iar acestora cele cercuale și comunale. Gărzile trebuiau să facă rapoarte zilnice, telefonice, secțiilor cercuale, acestea din urmă și cele județene, Comandei generale de la Arad. Poruncile (ordinele) acesteia se comunicau telefonic sau prin ziarul "Românul" secțiilor județene care le transmiteau celor în subordine.

"Revoluția a învins" în Transilvania prin preluarea guvernării politico - administrative de către națiunea română prin consiliile și gărzile naționale române.

THE BODIES OF THE ROMANIAN REVOLUTIONARY POWER FROM TRANSYLVANIA IN THE FALL OF 1918 (ABSTRACT)

The Central National Romanian Council, founded on 31st of October 1918, from equal number of members from National Romanian Party and Social Democratic Party took the administrative and military power in Transylvania, Crișana, Maramureș and Banat, prepared the document of the Great Union from Alba Iulia.

The Central National Romanian Council, with the headquarter in Arad, was practically the supreme body of the Romanian National Revolution, representing a true state authority, vested with full power to organize and manage the activity of National Liberation.

As supreme political forum and governmental body, the Central National Romanian Council was organized at central level in 12 sections: Presidential, Juridical, Cultural, Health, Economical, Commercial and Industrial, Financial, Communication, Internal Affairs, External Affairs, Press Bureau and Central Chancellery.

As local bodies there were; the County Councils and the Village Councils.

To solve the complex problems the local councils were obliged to have their representatives, elected from the intellectuals and officers that activated in the sections of the Central National Romanian Council in Arad.